

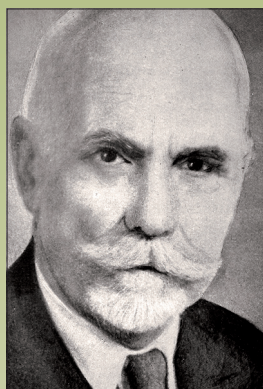
СКУЛПТОРЪТ ЖЕКО СПИРИДОНОВ

Скулпторът Жеко Спиридонов е автор на три от най-добрите бюстови паметници във Варна. Първият от тях е паметникът на граф Игнатиев, открит през 1906 г. в Градската градина, вторият е на Христо Ботев, осветен през 1911 г., и третият – на Васил Левски, осветен през следващата година срещу паметника на Хр. Ботев.

Скулпторът е роден в гр. Шумен на 27 февруари 1876 г., там завършил гимназия, след това – Педагогическото и като навършил 20 години, заминал за Чехия като стипендиант на Министерството на народното просвещение. Записал се в Керамичното училище в Бехине, завършил го и през 1889 г. се

прибрал в България. В продължение на три години преподавал рисуване и моделиране в Държавното занаятчийско училище в Княжево, събрал колкото средства можал и отпътувал за гр. Мюнхен в Германия. Записал се в Художествената академия и започнал да учи моделиране при професор Сириус Еберле, от когото му останала голямата любов към изисканото съвършенство на Донатело, към свободата и реализма на ренесансовите скулптори. Включил се и в изложбите, които организирали неговите колеги. От това време са творбите “Нимфа”, “Сатир”, “Нарцис” и “Сузана в банята”, които по-късно ще станат класика в българската скулптура.

СКУЛПТОРЪТ В БЪЛГАРИЯ И ВАРНА

Жеко Спиридонов

Завърнал се веднъж в България, Жеко Спиридонов оставил зад гърба си темите, които го вълнували в Мюнхен. В нова България той бил завладян от друг един Ренесанс – този на българското паметникостроене. По онова време, през 1895 г., било основано Дружеството за поддържане на изкуствата в България, покровителствано от княгиня Клементина и княгиня Мария-Луиза. Изложбите на Дружеството били откривани в присъствието на княз Фердинанд, който откупил много творби от тях. Във втората дружествена изложба през 1897 г. Жеко Спиридонов участвал с пет творби, изпратени от него от Мюнхен – “Бакхант”, “Женска глава”, “Идилия”, бюст на Трайко Китанчев и един бюст на Васил Левски. За четвъртата изложба на дружеството през 1899 г. той пратил пет творби, по-интересни от които са бюстът на варненския архитект Дабко Дабков, моделиран още в Мюнхен през 1897 г., и бюстът на Петко Славейков. А когато през следващата година България била поканена да участва в Парижкото международно изложение,

Жеко Спиридонов отново пратил пет творби, между които били познатата “Нимфа” и бюста на арх. Дабков. За тези творби френското Министерство на изящните изкуства му връчило сребърен медал. През пролетта на следващата година 25-годишният момък бил застигнат неспасяемо от силни чувства към г-ца Райна Аврамова Горанова от София и той ѝ се обяснил в любов. Г-ца Горанова отвърнала с разбиране, двамата млади се сгодили и през 1901 г. се оженили. През 1905 г. организаторите на поредното Международно изложение, този път в Лиеж, монтирали тръби вътре в “Нимфата” и я поставили в българския павилион в центъра на кръгъл басейн, където леела през раковината благоуханна розова вода. Между 1903 и 1906 г., след като спечелил конкурс, Ж. Спиридонов изработил паметника на граф Игнатиев за Варненската градска градина, а през 1908 г. изработил паметника на Неофит Рилски в Рилския манастир.

1911 година била твърде наситена на събития за Ж. Спиридонов. В началото на годината в гр. Свищов бил открит неговият паметник на Алеко Константинов, през пролетта в голямата общоевропейска изложба в Белград той показал шест нови творби – великолепна мраморна глава на сина си Асен, бюст на генерал Савов, “Циганче”, “Майка ми”, “Безгрижие” и “Тик-так” – загадъчна творба, изобразяваща малко момиченце, заслушано в тиктакането на часовник. През лятото на същата година в Алята на Възраждането във варненската Приморска градина бил осветен неговият паметник на Христо Ботев. През следващата година срещу паметника на Ботев осветили и паметника на Левски.

Особено важна и обхващаща целия професионален път на скулптора е неговата педагогическа дейност. Още при пристигането си в България той започнал да преподава в Рисувалното училище, което по-късно станало Индустриално-художествено, за да премине окончателно в Художествена академия. Професор по скулптура, Ж. Спиридонов бил избран в продължение на четири години за неин директор и два пъти бил натоварван пряко с провеждането на реформите, приети от Народното събрание и спускани от Министерството на просвещението. Благодарение на него предметът скулптура бил приравнен с живописата, той именно въвел рисуването на живи модели и на жива човешка фигура. През 1929 г. Ж. Спиридонов бил избран за трети път за директор на Академията, през следващата година си подал оставката и се оттеглил. Бил 65-годишен “здрав, прав и тънък като свещ – както пише за него проф. Маврадинов, – ако го видите гърбом, ще помислите, че е тоя младеж, който в 1898 г. пристигаше от Мюнхен енергичен и мълчалив”.

През следващите зими на своя живот проф. Спиридонов ще поработва нещо в ателието си на ул. “6 септември” в София, а през летата ще бъде със семейството си на вилата в с. Рибарица в Тетевенския балкан. След 1933 г. заживял само там. Починал през 1945 г.